

אליעזר יפה

מתוך ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית

יש לשכתב ערך זה

הסיבה לכך: **להפוך לערך אנציקלופדי, על כל המשתמע.** אתם מוזמנים לסייע ולתקן את הבעיות, אך אנא אל תורידו את ההודעה כל עוד לא תוקן הדף. אם אתם סבורים כי אין בדף בעיה, ניתן לציין זאת בדף השיחה.



אין תמונה חופשית

אליעזר ליפא יפה ("יוֹפֶה"; נולד בי"ט בטבת תרמ"ב 10 בינואר 1882 – נפטר כ"ח באלול תש"ב 1942. פעיל ציוני, מראשי ההתיישבות החקלאית בארץ ישראל. חבר בקבוצות הראשונים בדגניה, מתכנן מושב העובדים, ממייסדי נהלל, ויזם ומנהל ראשון של "תנובה".

היש בבעלותכם תמונה כזו?
אם כן, אנא לחצו כאן.

תוכן עניינים

- 1 ביוגרפיה
- 2 בארצות הברית
 - 2.1 ארגון 'החלוץ'
 - 2.2 "האיכר הצעיר"
- 3 בארץ ישראל
 - 3.1 בחווה בכנרת
 - 3.2 למען עבודה עברית
- 4 בשנות המנדט הבריטי
 - 4.1 נהלל
- 5 ב"תנובה"
- 6 אחרית ימיו
- 7 ראו גם
- 8 חיבורים וספרים פרי עטו
- 9 ציטוטים נבחרים
- 10 לקריאה נוספת
 - 10.1 מקורות
 - 10.2 מחקרים
- 11 קישורים חיצוניים
- 12 הערות שוליים

אליעזר ליפא יפה נולד בכפר ינואיצי (ינובקה, איוואנובקה) שבמחוז חוטינ, בפלך בסרביה שבאימפריה הרוסית למשפחה בעלת ייחוס רבני. עם אבותיו נמנה רבי מרדכי יפה, מגדולי מורי ההלכה אשר חי בפראג במאה ה-17.

אביו של יפה, ראובן, היה תלמיד חכם מופלג, שהתפרנס מראיית חשבון; אשתו חיה שרה נודעה כאשת מידות, טובת לב וחכמה. יפה התחנך על ברכי המסורת ובגיל צעיר החל להגות בתלמוד. הוריו חפצו כי יקבל סמיכה לרבנות בדומה לשני אחיו הבוגרים. הוא הצטייר כנער בעל אומץ לב, אהבה, דאגה לזולת, כוח המצאה ותשומת לב לחידושים, כגון עט נובע, סל מכמורת לצורכי דיג, תנור לבישול ועוד.

שנות בגרותו של יפה לוו בציוני דרך משמעותיים בתנועה הציונית, בהם הקונגרסים הראשונים, משפט דרייפוס וההתעוררות של הנוער הציוני. יפה העמיק את ידיעותיו דרך העיתונות העברית וקריאת הספרים. עם זאת, מחשבתו ושפתו הושפעו באופן ניכר מן התנ"ך, יותר מן המלל של התורות החברתיות בנות זמנו. בגיל 16 הקים יפה את אגודת "דורשי ציון", שאביו ראובן יפה כיהן בה כנשיא הכבוד. חברי האגודה נהגו להתכנס בבית הכנסת. יפה האמין כי הציונות מגלמת בתוכה חובה אישית לעלות לארץ ישראל. באחת הפגישות של האגודה אמר:

"רבותי ואחי – מי נשבע לראשונה 'אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני'? – גולי בבל הם שנשבעו כך ולכן זכו וחזרו מהגלות לארצנו כעבור דור אחד... מי מאיתנו מוכן בנפשו ובגופו לעלות ולחונן את ארצנו?... "[דרוש מקור]

בגיל 20 פרסם יפה בעיתון "המליץ" גילוי דעת שבו קרא לצעירים לפנות אל הפעל הציוני בארץ ישראל. במקביל החל להעמיק את ידיעותיו בחקלאות, התעוררות זו לעלייה מצד הצעירים נתקלה באדישותם של נציגי חובבי ציון באודסה, אשר ייעצו להם להמתין.^[1]

בארצות הברית

ב-1904 היגר יפה מבסרביה לארצות הברית. הוא למד שם למד חקלאות ופעל להקמת אגודות המשלבות את ערכי הציונות עם עבודת החקלאות. יפה חש זרות גם בסביבה היהודית הציונית בארצות הברית; לפי הרגשתו, היהודים אמריקאים העניקו לציונות משמעות רוחנית בעיקר, וראו בה עניין של צדקה וסיוע ליהודים מארצות מצוקה. בחורף 1908 עברו יפה וחלק מחבריו לעיר וואודביין בניו ג'רזי, שם החלו בלימודיהם בבית ספר חקלאי על שם הברון הירש. הוועד מנהל של בית הספר לא נלהב מרעיונות הציונות; דבר אשר הקשה על יפה וחבריו להפיץ את רעיונותיהם. אולם מצב זה לא ארך תקופה ארוכה, משום שלאור הישגיהם בלימודים, התיר להם הוועד המנהל לקיים פעילות ציונית ולחוג את מועדיהם. יתרה מכך, במרוצת הזמן אף המליץ הוועד המנהל בפני הנהלת יק"א לקבל את התלמידים כמועמדים להתיישבות בארץ ישראל.

בין השנים 1905–1906, בזמן שהותו באמריקה, נטל יפה חלק בפולמוס הטריטוריאליסטי הגדול, ופעל לחיזוק התודעה בדבר היותה של ארץ ישראל שייכת ליהודים; בין השאר טען יפה: " 'עם בריא' אינו מקבל את ארצו, אלא מוצא דרכים לקחתה".^[2]

ארגון 'החלוץ'

ביוזמתו של אליעזר יפה הוקם ארגון 'החלוץ' בשנת 1905 בניו יורק; וחבריו הראשונים היו כמה מחברי 'התחייה'. עיקר פועלו של 'החלוץ' היה תעמולה לעלייה לארץ ישראל. הקמת הארגון הייתה בשנה שלאחר פטירתו של הרצל, והוויכוח אודות התיישבות במזרח אפריקה בהסתדרות ציונית היה בעיצומו. בהתכנסות הראשונה של חברי 'החלוץ' דנו בשאלות

ארגוניות ופרוגרמטיות. במתווה אשר הציגו, נקבע כי ארץ ישראל תכבש על ידי עבודת כפיים, וקראו לקבוצות החלוצים לנהוג כך. חברי 'החלוץ' דגלו צורת התיישבות על בסיס קולקטיבי. הם הגדירו את עצמם כתנועת מתיישבים של הציונות ולא כמפלגה ההסתדרות הציונית הכללית. אך במרוצת הזמן דעכה פעולת 'החלוץ' וחלק מחבריו עברו אל 'פועלי ציון'; שם הקימו גוף בשם 'חלוצי פועלי ציון'.

"האיכר הצעיר"

בחדש אוקטובר 1908 הקימו יפה וחבריו את ארגון "האיכר הצעיר". עיקר פועלה של קבוצת 'האיכר הצעיר' הייתה הכשרת החברים בה לעבודת אדמה כאשר יעלו ביום מן הימים לארץ ישראל וייתיישבו בה. מטרה נוספת הייתה הפצת רעיונותיהם בקרב הציונים באמריקה. תקוותם הייתה כי חברי הקבוצה כי יובילו לשינוי בקרב נציגי הפדרציה הציונית, באמצעות פעילותם הענפה בקרב בתי ספר חקלאיים נוספים. חברי הקבוצה התוו לעצמם מספר קווים מנחים אשר לפיהם פעלו: (1) על כל חבר ללמוד בבית ספר חקלאי ועם תום לימודיו להשתלם שנתיים במשק חקלאי. (2) על כל חבר להתמחות באחד או שניים מענפי החקלאות. ואמנם, חברי "האיכר הצעיר" השתלמו באזורים אקלימיים שונים ברחבי ארצות הברית. (3) החברות בקבוצה נועדה אך ורק למי שהחליט לעלות לארץ ישראל ולהתיישב בה.

בארץ ישראל

בשלהי 1910 עלה עלה יפה לארץ ישראל עם חלק מחברי קבוצת "האיכר הצעיר". היה הראשון מבין חבריו עלה ארצה במטרה למצוא נחלה מתאימה. בראשית דרכו עבד במושב עין גנים בסמוך לפתח תקווה שם התגורר הוגה הדעות אהרון דוד גורדון. במהרה נוצרו בין השניים יחסי ידידות קרובים וקרבה רעיונית; שניהם ראו ביהודים בגולה כטפילים ובנתק מהעבודה היצרנית שורש הרע במצבו של עם היהודי. בעין גנים עסק יפה בגידולים ניסיוניים של תבואות וירקות. בשנת 1911 עבר יפה לחווה של 'הכשרת היישוב' בכנרת. והמשיך בניסוייו, בעיקר בזנים של תירס וקטניות. במקביל נבחר יפה לוועד 'הסתדרות פועלי הגליל' ונבחר לייצג את הפועלים מול המעסיקים.

בחווה בכנרת

לאחר שעלה לארץ, ציפה יפה לעלייתם של כשנים עשר מחבריו בקבוצת 'האיכר הצעיר'. החווה בכנרת נשקפה בעיניו כמקום אידאלי להגשמת חזון הקבוצה. יפה וחברו אלימלך לוין שהגיע גם הוא מארצות הברית, ביקשו לעבוד בחווה לטובת לתקופת שנה. הם ניהלו משא ומתן על כך עם ראש המשרד הארץ ישראלי ארתור רופין, וחתמו עמו חוזה עבודה. אך לבסוף הגיעו לכנרת רק ארבעה חברים; שלושה חברי 'האיכר הצעיר' ואחת מארגון 'החלוץ'. לחבורה הצטרפו פועלים ותיקים בעלי ניסיון בארץ ובעבודת אדמה.

הקבוצה הביאה והשתמשה באמצעי המיכון בעבודת השדה אשר לא נראו לפני כן בארץ. חברה פיתחו גידולים וענפים חדשים; והקימו משק מעורב, בשונה ממשק הפלחה המקובל עד אז. יפה רצה כי בנוסף לעבודות החקלאיות, יעשו גם עבודות מסגרות ונפחות בידי חברי הקבוצה. עקרון נוסף לפיו פעלה הקבוצה, היה שיוון סוציאלי מלא בין גברים ונשים בקבוצה אשר בא לידי ביטוי בין היתר במתן שכר שווה.

"הקבוצה האמריקנית", הכינוי לו זכו חברי 'האיכר הצעיר' בפי אנשי היישוב היהודי החדש, הוכרזה כהצלחה; וחברי הקבוצה החליטו לחכור את החווה לשנה נוספת. וכל זאת, למרות הגירעון בסיום שנת העבודה הראשונה ועל אף בעיות הביטחון מהם סבלו מצד הבדואים והדרוזים בסביבתם. הם התנו את ההמשך בכך שכל אחד יעבד את חלקה משלו בעצמו ועל אחריותו בשילוב יסודות של שיתוף חלקי. תנאי זה היווה את היסוד הרעיוני ל'מושב העובדים'.

אך ארתור רופין מנהל 'המשרד הארץ ישראלי' סירב להיענות לבקשתם, וחברי 'האיכר הצעיר' נאלצו לעזוב את החווה. לאחר כישלון המשא ומתן בדבר המשך העבודה בכנרת, הקבוצה התפרקה. יפה נסע לעבוד כפועל במושבה סג'רה.

למען עבודה עברית

בשנת 1913 בעודו בסג'רה ארגן יפה את השביתה הגדולה שמטרתה הייתה הכנסת עבודה עברית באגודת 'נטעים'. בשנת 1914 בראשית מלחמת העולם הראשונה דאג יפה לעבודות ציבוריות כגון ייבוש ביצות כנרת לפועלים. לאחר מכן יפה עובר לחוות בן שמן, ושם עסק בפיתוח גידול הירקות; חמש חוברות בנושא מטעמו יצאו לאור בשנה זו. בסוף שנת 1915 עזב את תל אביב וייסד את קבוצת הפועלות במקווה ישראל, בנוסף לעבודתו בהוראה חקלאית בבית הספר. בנוסף שימש יפה כדובר 'הפועל הצעיר'.

בשנות המנדט הבריטי

לאחר הכיבוש הבריטי של ארץ ישראל ב-1917, עקר יפה לתל אביב. הוא שימש כמתרגם ומקשר בין נציגי היישוב היהודי לבין שלטונות הממשל הצבאי הבריטי, תפקיד שידע בו סבל רב. בשנת 1919 נסע יפה לפראג לוועידת ההתאחדות, שם הוא נתן ההרצאה שנודעה בשם 'לעבודתנו בארץ ישראל'. באותם ימים, הוא ייסד ועורך את הירחון החקלאי **השדה**.

נהלל

לאחר מלחמת העולם הראשונה חיבר יפה את החוברת "ליסוד מושבי עובדים". החוברת פירטה את עקרונות היסוד שבהם האמין: קרקע לאומית, עבודה עצמית, עזרה הדדית ושיווק משותף. בפגישה שהתקיימה בשנת 1919 במועצה החקלאית של מפלגת 'הפועל הצעיר' הוחלט פה אחד כי יש לגשת לצעדים מעשיים ליסוד מושב העובדים.

בשנת 1920 נסע יפה כנציג 'הפועל הצעיר' לקונגרס הציוני ה-12, על מנת להציג את תוכנית מושב העובדים וכדי לגייס משאבים כלכליים לייסוד שני מושבי עובדים. הוא דרש כתנאי להגשמה את צידו המלא של הגוף ההולך להתיישב. הקונגרס הציוני אכן אישר והקציב אמצעים הדרושים כדי לייסד באותה השנה שני מושבי עובדים. האחד, בגוש מעלול בשם נהלל אשר חבריו היו חברי מפלגת "הפועל הצעיר"; והשני, בגוש נוריס, שחבריו היו חברי מפלגת "אחדות העבודה" שנקרא היום כפר יחזקאל. חברי שני המושבים שיתפו פעולה בעניינים רבים: רעיוניים והתיישבותיים.

בין השנים 1921 – 1925 יפה התרחק מעסקנותו הציבורית והקדיש את רוב מרצו וזמנו לפיתוח נהלל. ידו הייתה בכל; בייבוש הביצות, בניסוח חוקי מושב עובדים; היה חבר ועד

ויושב ראש האסיפות, והתערב בחיי השגרה במשק המעורב ופיתוחו.

יפה התווה את דרכה של נהלל מכפר למושב עובדים בהתאם לרעיונותיו. הוא נסע לקונגרס הציוני ה-14 כדי להגן על רעיונותיו בסגולתו כנואם וכשר. בחורף 1925, בשמעו לתביעות הציבור חזר לעסוק בענייני הציבור כחבר המרכז החקלאי, שם תבע "חוק ומשטר שווים בהחלט לכל חבר". [דרוש מקור]

ב"תנובה"

בשלהי שנת 1926, יזם יפה את "תנובה", אגודה שיתופית לשיווק תוצרת חקלאית, ועמד בראשה.

הקמת "תנובה" לוותה בסערת רוחות ציבורית. היישובים החקלאיים החדשים של "ההנהלה הציוני" התלבטו כיצד לשווק את תוצרתם בסדר ובארגון ולצד היצרנים הקיימים מן המגזר היהודי ומן המגזר הערבי. שיווק התוצרת החקלאית לווה בהקניית ערכי צרכנות חדשים, ונשען על ממצאים חדשים בתורת התזונה, אשר ניתן להם פרסום בתקשורת לסוגיה באותם ימים. רבים בהתיישבות העובדת חששו מן הפרדה בין היצרנות לבין והצרכנות. ברל כצנלסון ממנהיגי "אחדות העבודה" התנגד להקמת "תנובה". הוא טען כי משביר אשר הוקם בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה יוכל להמשיך לשווק את התוצרת החקלאית. אך יפה היה בטוח כי יש לדאוג ליצרן ולחקלאי. בסופו של דבר, המתנגדים וביניהם גם ברל כצנלסון הודו ליפה על יוזמתו הברוכה והתעקשותו הבלתי נדלית בהגנה על עקרונותיו.

רבים ציינו כי בעצם ייסודה, שינתה "תנובה" את הלך הרוח הרווח באותה עת, וזירזה מעבר אל ייעול היצרנות והשיווק.

יפה ניהל את "תנובה" מעל לעשר שנות פעילות, זאת במקביל לכתיבתו ועבודתו הציבורית. הוא הטמיע בתנובה מספר עקרונות. הראשון: שחרור הפועל החקלאי מן הדאגה לשיווק תוצרתו, על מנת שהפועל יוכל להתמסר לעבודתו בצורה הטובה ביותר. לדעתו, "קואופרטיביות גרידא או כל שיטה אחרת דומה לה או עולה עליה, אך אלילי שווא והבל הם בעינינו שאינם משמשים לנו אמצעי קליטה ואחיזה בארצנו", באמרו משפט זה בכוונתו לומר כי קיום המשק המעורב מותנה בקבלת חברים חדשים כל העת, אשר יוסיפו תועלת לחברים הוותיקים במשק.^[3]

בנוסף, יפה פעל לשיפור המקצועיות במשק ולשיפור איכות התוצרת. הוא ניסה לקדם ב"תנובה" את הטכנולוגיה של יצור ושיווק חלב ניגר מפוסטר. במסגרת תפקידו כמנהל תנובה ייצג את המשק מול מוסדות היישוב היהודי והשלטון המנדטורי הבריטי.^[4]

אחרית ימיו

בשנת 1934 כפתה מחלה קשה על יפה להפסיק את עבודתו. מחלתו פגעה בו בשעתה הקשה של תנועת העבודה בארץ ישראל, כאשר אוירה של שנאה הדדית ועימותים פנימיים שררה בישוב היהודי בארץ, בשל התנגשויות הרוויזיוניסטים לבין תנועת העבודה. כל זאת ועוד תרמו לפגיעה עמוקה ברגשותיו. אך למרות בריאותו הרופפת הוא חש כי זוהי מחויבותו לנסות לארגן קבוצת אנשים משכבות וארגונים שונים לנוכח האווירה הקשה. מרבית האנשים אליהם פנה יפה סירבו להצטרף אליו במאבקו לשיפור המצב החברתי ביישוב,

מכיוון שלא האמינו שקבוצה כזו תוכל להועיל בדבר מה. אולם יפה הנמרץ לא התייחס והמשיך במלחמתו בודד במערכה. הוא ייסד את כתב העת **נתיב**, הוציא לאור שלושה גליונות. בחורף 1934 יצאו לאור שתי החוברות הראשונות. לאחר מכן לקה יפה בליבו. מקץ חודשים ספורים החלים יפה, ובכוחות מחודשים הוציא לאור את החוברת האחרונה שנכתבה בכתב ידו. בגליונות אלה, ביקר בחריפות את האחראים לאווירה הקשה לדעתו. הוא לא חסך ביקורת רחבה מאנשי תנועת העבודה אשר להירתמותם למאבק ציפה ליותר מכל. מחלתו נתנה בו אותותיה והשפיעה על אופן כתיבתו והבעתו. הוצאתו לאור של הגיליון האחרון חתמה את חייו הציבוריים של יפה.

ב-1937 העביר יפה רשמית את ניהול תנובה לידיו של נחום ורלינסקי והסתגר בביתו. כאשר הרגיש שמחלתו נסוגה, המשיך בעבודתו בביאור התנ"ך וחיבר מילון למילים נרדפות. בעבודתו זו המשיך גם כאשר מחלתו התפשטה וכילתה את יכולת הדיבור שלו; יפה לא ויתר, והשמיע את דבריו באמצעות טבלת אותיות. באותם ימים רשם: "את גורל חיי מוטב לי לשאת מתוך רגש השלמה, כי אז יקל לי למצער לשאתו. תחת אשר אם אבעט ואתמרמר, רק לי לעצמי אמרר את החיים שבעתיים ומעול גורלי לא ייגרע מאומה".^[5]

בקיץ 1942 עבר יפה להתגורר בהר הכרמל על מנת להקל על סבלו. בסוף חודש אלול לקה בדלקת ריאות. בכ"ח באלול תש"ב 1942 נפטר והובא למנוחות בנהלל בערב ראש השנה תש"ג 1942.

ראו גם

- **הסתדרות פועלי הגליל**
- **מושב עובדים**
- **תנובה**
- **אלומות**, (לאגודות "תנובה" בארץ)^{[6][7]}

חיבורים וספרים פרי עטו

- גורדון א"ד, חנוך, גרשון ויפה, א"ל, (1945), **כפרים עבריים: חמישים מושבי-עובדים בארץ-ישראל: סקירות וצילומים**, תל אביב: מזכירות תנועת המושבים והארגונים.
- יפה, א"ל, (1947), **בפעמי הכליון: חזון בשבע עלילות מימי חזקיהו מלך יהודה ואחז אביו**, תל אביב: עם עובד.
- יפה, א"ל, (1921), **גידול ירקות**, תל אביב: הוצאת אריאל.
- יפה, א"ל, (1935), **תורת הבהמות: ספר לגדול בהמות**, תל אביב.

ציטוטים נבחרים

- "דרך העם להשיג את ארצו היא אחת, אשר בוחר העם לעצמו מבלי לצפות לחסדים, מתנות או הסכמות של עמים אחרים. בעצמו מוכרח העם לסול את דרכו, להסיר את המכשולים, להחליט בביטחון על גורלו".^[דרוש מקור]

- "אומץ, החלטיות ושאיפה קדושה הם מנכסי הנוער והם חייבים להוציא משורותיהם את גיבורי האומה, אשר יגשימו את רצון העם ויקריבו את הקורבנות הדרושים". [דרוש מקור]
- "בלי מעשי גבורה לא ייבנה העם. פעולותינו החלוצית צריכה להיעשות במחשבה תחילה ומותאמת למסיבות הכלכליות והאחרות. בייחוד יש להשגיח על כך בראשית פעולת תנועתנו, טרם קיימת האפשרות ליצור אמצעי קיום לעולים בארץ. בשעה זו יכולים לעלות רק אלו, שיש בידם האמצעים להסתדר. לא למות בשביל העם נדרש עכשיו, כי אם ללחום ולנצח". [דרוש מקור]
- "האמצעים יהיו שייכים לכל פרט כל זמן שאינו שייך לקבוצה העולה. וכשהסכום יגיע לסכום המוקצב, יתכונן לעלות מספר חברים שהגיעו לאמצעים הנחוצים. אז האמצעים עוברים לרשות הקבוצה כולה והם מתארגנים בשיטת קומונה ועולים לארץ לאותה סביבה, המתאימה לפי שעת לשכת המודיעין או שאר המוסדות בארץ". [דרוש מקור]

לקריאה נוספת

מקורות

- י' אורי, 'בנתיבות חיינו', בתוך ג. חנוך (עורך), **כפרים עברים**, מזכירות תנועת המושבים והארגונים על ידי הוצאת "לעם", תל אביב 1946, עמ' 7-17.
- שמואל דיין, **מושבי עובדים בארץ ישראל**, הוצאת ראובן מס, ירושלים 1946.

מחקרים

- דוד תדהר (עורך), הערך: אליעזר ליפא יפה, **אנציקלופדיה לחלוצי היישוב ובוניו**, כרך א, עמ' 395-396.
- יוסף שפירא, 'אליעזר יפה', בתוך: אליעזר שוחט ויוסף שפירא (עורכים), **כתבי אליעזר יפה**, כרך א, עמ' כב-ל, 1946.
- ישראל קולת, 'אליעזר יפה', בתוך: ישראל ברטל, זאב צחור ויהושע קניאל (עורכים), **העלייה השנייה**, יד יצחק בן צבי, ירושלים 1997, עמ' ג: 207 - 214.

קישורים חיצוניים

- אליעזר יפה (http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/judaica/ejud_0002_0011_0_10202.html) , בספרייה היהודית המקוונת (באנגלית)
- אליעזר יפה (<http://tnuathaavoda.info/zope/home/100/people/1108037608>) , באתר תנועת העבודה הישראלית: אישים
- דיוקנו (<http://www.tnuvastory.co.il/inner.asp?id=81>) וביוגרפיה קצרה, במוזיאון תנובה
- על המושב (<http://www.nahalal.org.il/on.asp>) נהלל

הערות שוליים

1. ^ ראו: העלייה השנייה-אישים, וכן כתבי אליעזר יפה, כרך א, עמ' כה.
2. ^ ראו: העלייה השנייה- אישים, עמוד וכן, כתבי אליעזר יפה, כרך א'
3. ^ ראו: כתבי אליעזר יפה, כרך א, עמוד לה
4. ^ ראו: אתר מוזיאון תנובה
5. ^ ראו: כתבי אליעזר יפה, כרך א, עמוד לו
6. ^ ראו כתבי אליעזר יפה, כרך א.
7. ^ אליעזר יפה (http://www.tnuvastory.co.il/inner.asp?id=81), באתר מוזיאון תנובה.

קטגוריות: ויקיפדיה: שכתוב - ישראל | ויקיפדיה: שכתוב - היסטוריה | יהודים מבסרביה |
אנשי העלייה השנייה | משפחת יפה | תנועת העבודה

- מקור: **אליעזר יפה** [http://he.wikipedia.org/wiki/אליעזר יפה](http://he.wikipedia.org/wiki/אליעזר_יפה)
שונה לאחרונה ב־17:08, 15 בספטמבר 2010.
- הטקסט מוגש בכפוף לרישיון CC ייחוס-שיתוף זהה 3.0; פרטי הרישוי של התמונות מופיעים בעמודי התמונות. ראו תנאי שימוש לפרטים נוספים.
- מדיניות הפרטיות
- אודות ויקיפדיה
- הבהרה משפטית